

ИНОВАЦИОННА СИСТЕМА

БЪЛГАРИЯ 2012-2013

(ПО РЕЗУЛТАТИТЕ ОТ ДОКЛАДА ЗА ГЛОБАЛНАТА КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТ 2012-2013 г.)

ДИРЕКЦИЯ „ИНВЕСТИЦИИ, ИНОВАЦИИ И ПРЕДПРИЕМЧЕСТВО“
ОТДЕЛ „ИНОВАЦИИ И ПРЕДПРИЕМЧЕСТВО“

СОФИЯ, 2012 г.

Докладът за глобалната конкурентоспособност 2012-2013 излиза след дълъг период на икономическа несигурност. Започналото възстановяване през 2010 г. и първата половина на 2011 г. отстъпва на подновилите се опасения за истинско възстановяване. Световната икономика е изправена пред поредица значителни и взаимосвързани предизвикателства, които биха могли да попречат на истинския подем. Все още съществуват финансови затруднения в периферията на еврозоната, които могат да попречат на справянето с дълговата криза, която вече е достигнала точката на кипене. Възможността Гърция, а може би и други страни, да напуснат еврото е перспектива с потенциално опустошителни последици. Тази мрачна перспектива се съчетава с риск от слабо възстановяване в няколко развити икономики извън Европа, най-вече в Съединените щати, където политическите решения за затягане на фискалната дисциплина могат да забавят растежа. Освен това, като се има предвид очакваното забавяне на икономическия растеж в Китай, Индия и други развиващи се пазари, подсилено от потенциалния спад в световната търговия и забавените капиталови потоци, не е ясно кои региони в света биха могли да стимулират растежа и създаването на работни места в краткосрочен до средносрочен план.

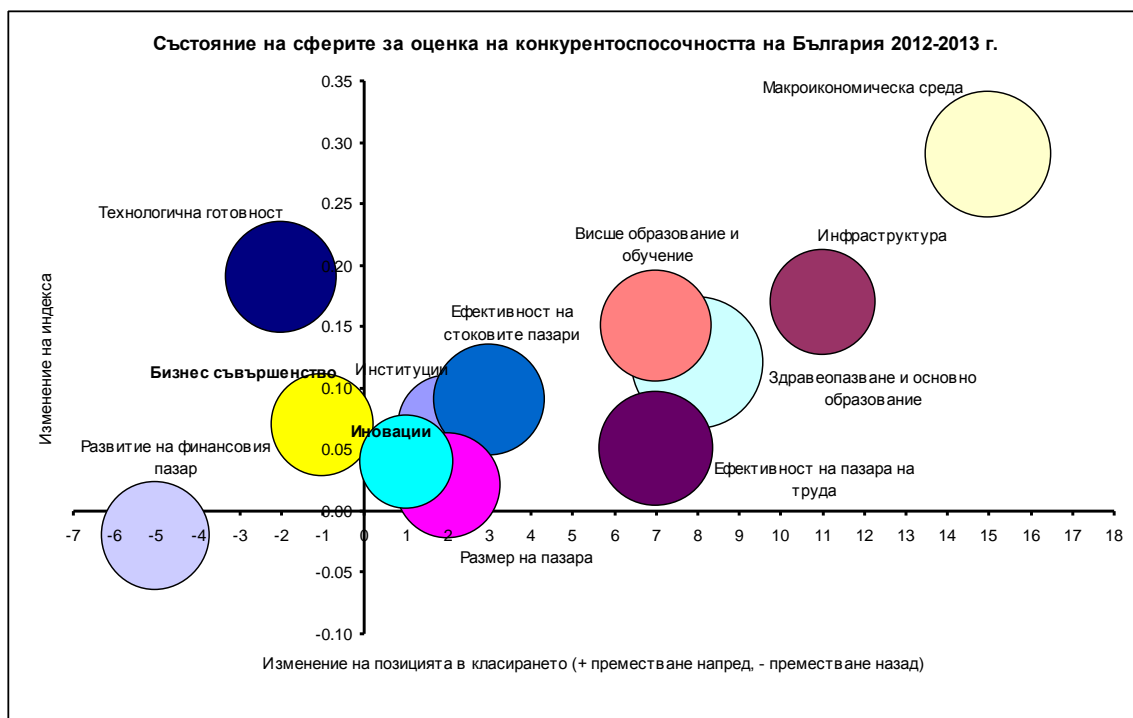
С цел по-добро представяне на икономиките, във все по-трудно предвидимата световна конюнктура, политиците се опитват да намерят начини да си сътрудничат и да управляват настоящите икономически предизвикателства. Краткосрочният план за управление на кризи продължава да бъде от съществено значение за разкриване на пътищата за икономически растеж и развитие в дългосрочен план. Световният

икономически форум повече от три десетилетия играе спомагателна роля в този процес чрез предоставянето на подробни оценки за производствения потенциал на различни държави по света. Докладът допринася за разбирането на ключовите фактори, които определят икономическия растеж, помага да се обясни защо някои страни са по-успешни от други. Докладът е важен инструмент за политици и бизнес лидери при формулирането на икономическите политики и институционални реформи.

Днес е по-важно от всякога да се признае сложността на световната икономическа среда и да се насърчат качествените и количествените аспекти на растежа. Заедно с това е важно да се направи оценка на въздействието на устойчивостта (социална и екологична) върху конкурентоспособността.

1. Конкурентоспособност на българската икономика

Тази година докладът обхваща 144 страни с подробен профил на техните икономики, както и световните класации за над 100 индикатора. **България е класирана на 62-ро място, което я придвижва напред с 12 позиции,** в сравнение с предишния доклад. Подобрената конкурентоспособност на страната ни е резултат от комплексното действие на всички сфери, които се използват за оценка на Глобалния индекс за конкурентоспособност. Както личи от графиката за 11 (от общо 12 сфери) се наблюдава подобряване на стойността на индекса, а за 9 от тях това е съпроводено и с подобряване на заеманата позиция.

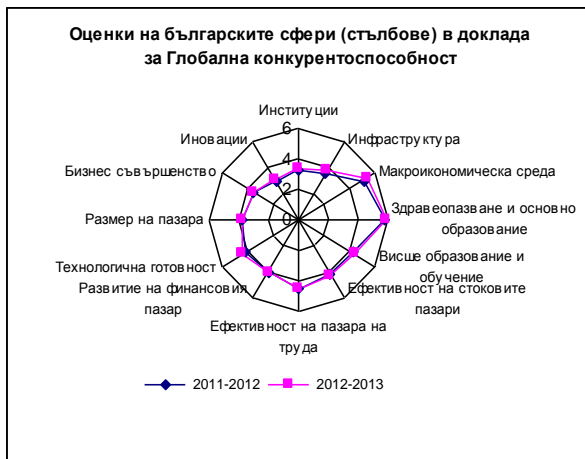
Заб.: Големината на кръга показва равнището на индекса през 2012-2013 г.

Могат да се открият макроикономическата среда (31 позиция, 15 места напред), здравеопазване и основно образование (49 позиция, 9 места напред), ефективност на пазара на труда (49 позиция, 7 места напред). Независимо от сравнително задната позиция, инфраструктурата, като правителствен приоритет, също бележи напредък (76 позиция, 11 места напред).

Единствено за развитието на финансовия пазар е характерно отстъпление от заеманата позиция (80 позиция, 5 места назад) и минимално влошаване на стойността на индекса.

Като правило достигнатите по-високи оценки за съответните индекси, определящи състоянието на конкретната сфера, водят до по-добро класиране – макроикономическа среда, здравеопазване и основно образование, висше образование и обучение, инфраструктура, иновации и др. Но въпреки запазване стойността на индекса за ефективността на пазара на труда нашата страна се премества със 7 позиции напред в

класирането. Аналогична промяна се наблюдава и при съвършенството на бизнеса. Това е така, защото позицията на конкретна страна в класирането зависи от равнището на индекса на останалите страни.

2. Оценка на иновационната система на България

Българската икономика е оценена като такава с повишаваща се ефективност, заедно с тази на Румъния и други балкански страни като Албания, Босна и Херцеговина, Македония, Черна гора и Сърбия. Всички други страни от ЕС са в състояние на преход към иновативна икономика (Литва, Латвия, Естония, Унгария и Полша), или са оценени като иновативни – останалите. Следователно, **иновационната система на България се оценява като все още недостатъчно развита, въпреки наличието на положителни резултати.** Оценките в доклада показват, че иновационната система преминава от 96 на 97 позиция, а сферата на иновациите запазва 92 позиция с най-ниската оценка от всички сфери (2.98). Независимо от това оценката е малко по-добра от тази през предходната година (2.91).

Иновационните системи на отделните страни са представени като подиндекс на Глобалния индекс за конкурентоспособност. Той включва 18 индикатора, разпределени в две групи (стълба) – „**съвършенство на**

бизнеса” и „иновации”, които участват равностойно при формирането на подиндекса. По резултатите от този подиндекс се определя дали дадена страна (икономика) е иновативна, или не. Данните за всички индикатори са преизчислени в скала от 1 до 7, като седмицата означава максимален резултат.

Независимо, че сферата на **технологичната готовност** тук не е част от иновационната система, то тя е „типичен индикатор” за нейното състояние. Фактът, че изменението на индекса на технологичната готовност е второ по големина (след това на макроикономическата среда) показва, че българските компании оценяват и отделят все по-голямо внимание на този проблем. Констатираното отстъпление спрямо предходната година (52 позиция, 2 места назад) е сигнал, че в другите страни промените в тази сфера се осъществяват по-бързо.

2.1 Съвършенство на бизнеса

Съвършенството на бизнеса е представено с помощта на 10 индикатора като количество и качество на местните доставчици, развитието на клъстерната инициатива, наличие на конкурентни предимства, състояние на веригата на стойността и на производствените процеси, контрол на международните продажби и др. Професионалният мениджмънт участва с тегло от 50%, а другите 50% участват в оценката на ефективността на пазара на труда. В класацията по тази сфера нашата страна отстъпва с една позиция, като преминава от 96-то на 97-мо място въпреки подобряването на стойността на индекса от 3.55 на 3.62. Това показва, че на практика направеното в тази сфера е малко и се извършва с бавни темпове. Отделните индикатори заемат между 82 и 107 позиция.

Индикатори за оценка съвършенството на бизнеса

	2012-2013		2011-2012	
	Позиция	Стойност на индекса	Позиция	Стойност на индекса
Съвършенство на бизнеса	97	3.62	96	3.55
Количество на местните доставчици	104	4.3	85	4.5
Качеството на местните доставчици	82	4.3	86	4.2
Развитие на клъстерите	87	3.4	104	3.0
Конкурентни предимства	90	3.2	85	3.2
Широчина на веригата на стойността	86	3.4	84	3.3
Контрол на международните продажби	100	3.7	94	3.8
Съвършенство на производствените процеси	93	3.4	89	3.3
Приложение на маркетинга	107	3.5	104	3.5
Желание за делегиране на права	103	3.3	103	3.2
<i>Професионално управление</i>	<i>106</i>	<i>3.7</i>	<i>111</i>	<i>3.7</i>

Индикаторите с подобрени позиции в класацията са качеството на местните доставчици, професионалното управление и развитието на клъстерите. Най-голямо движение напред регистрира развитието на клъстерите – 17 позиции напред (от 104 на 87 място, при подобряване на стойността на индекса от 3.0 на 3.4). Може да се предположи, че принос за тази положителна промяна имат различните схеми, реализирани по ОП „Конкурентоспособност”. По качество на местните доставчици се придвижваме с 4 позиции напред (от 86 на 82 място, при подобряване на индекса от 4.2 на 4.3) а по професионално управление – с 5 позиции напред (от 111 на 106 място, при запазване на стойността на индекса на равнище от 3.7)

- **Качество на местните доставчици.** Водещи страни в световната класация по този индикатор са Швейцария, Австрия, Япония, Германия и Холандия. **България заема 82 позиция** и изпреварва единствено Румъния (112) от страните-членки и балканските страни като Босна и Херцеговина (83), Черна гора (91), Македония (104), Сърбия (113) и Албания (115). *Класирането по този индикатор показва, че оценката за качеството на местните доставчици е малко под средната.*
- **Развитие на клъстерите.** Водещи страни в световната класация по този индикатор са Тайван (Китай), Италия, Сингапур, ОАЕ и Япония. **България заема 87 позиция** и изпреварва страни-членки като Полша (98), Латвия (99), Унгария (104), Румъния (107), Литва (115) и Гърция (126) и балкански страни като Македония (91), Хърватия (94), Черна гора (125), Сърбия (133), Босна и Херцеговина

(135) и Албания (144). Независимо от съществения напредък, страната ни е във втората половина на класирането, т.е. в българската икономика клъстерите все още нито са разпространени в много области, нито пък са добре развити.

- **Професионално управление.** Водещи страни в света, в които управлението се осъществява от висококвалифицирани професионалисти са Нова Зеландия, Финландия, Холандия, Норвегия и Швеция. Швейцария, Австрия, Япония, Германия и Холандия. **България заема 106 позиция** и изпреварва страни-членки като Италия (113), Кипър (121) и Румъния (124) и балкански страни като Хърватия (111), Македония (133) и Сърбия (135). *Незадоволителната позиция на нашата страна показва, че ръководните позиции по-често се заемат от приятели и роднини, а не от професионални мениджъри със заслуги и квалификация.*

Индикаторите от тази група с влошени позиции в класацията са всички останали, свързани с местните доставчици, конкурентните предимства, обхвата на веригата на стойността, контрола на международните продажби, състоянието на производствените процеси, маркетинга и делегирането на права. Най-голямото отстъпление от заеманите позиции се наблюдава при количеството на местните доставчици – 19 позиции назад (от 85 на 104 място, при влошаване на индекса от 4.5 на 4.3). Отстъплението за останалите индикатори е между 2 и 6 позиции, а в повечето случаи индексът се подобрява, макар и минимално. Това показва, че процесът на положителни промени е налице, но темповете са недостатъчни.

- **Приложение на маркетинга.** Водещи страни в света по този индикатор са Великобритания, Холандия, САЩ, Швейцария и Швеция. **България заема 107 позиция**, което нарежда на последно място между страните-членки. От балканските страни изпреварваме единствено Сърбия (129). *Това е най-слабото класиране на страната ни от анализираната група индикатори и показва, че българските компании използват много малко сложни маркетингови инструменти и техники.*
- **Количество на местните доставчици.** Водещи страни в световната класация по този индикатор са Япония, Германия, Тайван

(Китай), Белгия и Австрия. **България заема незавидната 104 позиция** и от страните-членки изпреварва само Латвия (112) и Румъния (117), както и Сърбия (110) и Албания (128) от балканските страни. *Заеманата позиция от нашата страна показва, че по-скоро липсва мрежа от множество доставчици, а това от своя страна възпрепятства развитието на конкуренцията.*

- **Желание за делегиране на права.** Водещи страни в световната класация по този индикатор са Дания, Швеция, Норвегия, Холандия и Катар. **България заема 103 позиция** и изпреварва 4 от страните-членки – Италия (104), Гърция (110), Румъния (112) и Унгария (126), както и Хърватия (109), Македония (129) и Сърбия (139) от балканските страни. *И по този индикатор класирането на нашата страна е повече от незадоволително и говори за това, че топ мениджмънтът по-скоро контролира всички важни решения и трудно делегира такива права на ръководители на бизнес единици и други мениджъри от по-ниско ниво.*
- **Контрол на международните продажби.** Водещи страни в световната класация по този индикатор са Япония, Катар, Германия, Швейцария и ОАЕ. **България заема 100 позиция** и изпреварва Чехия (112), Румъния (114), Унгария (114) и Словакия от страните-членки, както и Македония (101), Сърбия (120) и Босна и Херцеговина (122) от балканските страни. *Отстъплението и заеманата сравнително задна позиция по този индикатор показват, че продажбите на международните пазари и осъществяваният маркетинг като правило не се извършват и контролират от национални дружества, а от външни такива.*
- **Свършенство на производствените процеси.** Водещи страни в световната класация по този индикатор са Япония, Швейцария, Германия, Финландия и Холандия. **България заема 93 позиция** и успява да изпревари единствено Румъния (103) от страните-членки, както и Хърватия (104), Македония (111) и Сърбия (128) от балканските страни. *Според това класиране в нашата страна се използват все още трудоемки методи или технологии от предишни поколения и много малко са застъпени най-добрите и ефективни технологии, прилагани в света.*
- **Конкурентни предимства.** Водещи страни в световната класация по този индикатор са Швейцария, Япония, Дания, Германия и Финландия. **България заема 90 позиция** и от страните-членки изпреварва само Румъния (104) и Словакия (115), а от балканските страни - Албания (110), Босна и Херцеговина (130), Македония (133) и Сърбия (134). *Заеманата позиция по този индикатор позволява да се заключи, че конкурентното предимство на българските фирми на международните пазари се основава преди всичко на ниските*

разходи и наличните природни ресурси, вместо на уникални продукти и процеси.

- **Обхват (ширина) на веригата на стойността.** Водещи страни в световната класация по този индикатор са Германия, Япония, Швейцария, Швеция и Австрия. **България заема 86 позиция** и изпреварва от страните-членки Гърция (94) и Румъния (97), както и следните балкански страни – Македония (105), Хърватия (110), Босна и Херцеговина (117), Сърбия (119) и Албания (134). *Тази позиция показва, че българските фирми-износителки имат сравнително слабо присъствие по цялата верига на стойността, т.е. те са въввлечени само в отделни етапи (например добив на природни ресурси или производство), но не и в дизайна на продукта, маркетинга на продажбите, логистиката, след продажбените услуги и др.*

2.2 Сфера на иновациите

Сферата на иновациите е представена с помощта на 8 индикатора като капацитет за иновации, качество на научно-изследователските институции, разходите на фирмите за НИРД, сътрудничеството между университетите и индустрията в областта на НИРД, държавните поръчки на високо технологични продукти, наличието на учени и инженери, патентоване и защита на интелектуалната собственост. При изчисляването на стойността на индекса на тази сфера индикаторът „защита на интелектуалната собственост” участва с тегло от 50%. Другите 50% участват в оценката на публичните институции.

В класацията по тази сфера нашата страна преминава с една позиция напред (от 93-то на 92-ро място, при незначително подобряване на стойността на индекса от 2.94 на 2.98.) Това показва, че на практика направеното в тази сфера е все още малко и се извършва с бавни темпове. Отделните индикатори заемат между 47 и 117 позиция.

Индикатори за оценка на сферата на иновациите

	2012-2013		2011-2012	
	Позиция	Стойност на индекса	Позиция	Стойност на индекса
Иновационна сфера	92	2.98	93	2.94
Капацитет за иновации	64	3.2	82	2.9
Качеството на научно-изследователските институции	75	3.5	78	3.4
Разходи на фирмите за НИРД	92	2.9	98	2.7
Сътрудничество „университети-индустрия” в НИРД	117	3.0	116	3.0
Държавни поръчки на съвременни технологични продукти	81	3.4	77	3.5
Наличност на учени и инженери	98	3.6	92	3.7
Заявки за патент (на 1 млн. население)	47	3.6	30	7.7
Защита на интелектуалната собственост	105	3.0	100	2.9

Индикаторите с подобрени позиции в класацията са наличието на капацитет за осъществяване на иновации, качеството на научно-изследователските институции и разходите на фирмите за НИРД. Най-съществен е скокът при капацитета за иновации – 18 позиции напред (от 82 на 64 място) и подобряване на стойността на индекса с 0.3. Това е най-добре представящият се индикатор от иновационната сфера, който в доклада за Глобалната конкурентоспособност 2012-2013 г. е посочен като недостатъчен и проблематичен фактор за правене на бизнес в България. Видимо тук е налице определено несъответствие между социологическите проучвания и твърдата статистика. Разходите на фирмите за НИРД се придвижват с 6 позиции напред (от 98 на 92 място), а качеството на научно-изследователските институции с 3 позиции (от 78 на 75 място). Като се отчете и стойността на индексите на съответните индикатори може да се заключи, че това са несъществени промени, които на практика запазват състоянието от предходната година.

- **Капацитет за иновации.** Водещи страни в световната класация по този индикатор са Япония, Швейцария, Германия, Финландия и Швеция. **България заема 64 позиция** и изпреварва страни-членки като Малта (70), Румъния (77), Словакия (88), Кипър (89) и Гърция (104), както и следните балкански страни – Хърватия (72), Македония (99), Босна и Херцеговина (101), Сърбия (104) и Албания (128). *Това е индикаторът, по който нашата страна минава с 18*

позиции напред в класирането и може да се оцени като значителна положителна промяна и място в първата половина на класацията. Но равнището на нашия индекс е под това на средната му стойност за света. Това показва, че технологичното обновяване на българските компании става най-вече чрез закупуване на лиценз или имитиране на чужди фирми. Все още сме на голямо разстояние от момента на самостоятелни проучвания, в резултат на които можем да се превърнем в пионери на своите продукти и процеси.

- **Качество на научно-изследователските институции.** Водещи страни в световната класация по този индикатор са Израел, Швейцария, Великобритания, Белгия и Катар. **България заема 75 позиция** и изпреварва страни-членки като Румъния (84), Словакия (90) и Гърция (93), както и следните балкански страни – Македония (99) и Албания (132). *Позицията в средата на класирането, както и значението на индекса (близко до средното за света) определя качеството на научноизследователските институции у нас като средно в своята област, и в международен аспект.*
- **Разход на фирмите за НИРД.** Водещи страни в световната класация по този индикатор са Швейцария, Япония, Финландия, Германия и Швеция. **България заема 92 позиция** и от страните-членки изпреварва само Унгария (103) и Гърция (129), а от балкански страни само Македония (123) и Сърбия (132). *Сравнително лошо класиране, което показва, че компаниите в България все още отделят малко средства за НИРД. Това се потвърждава и от стойността на индекса (2.9), която е най-ниската от цялата група индикатори. Този факт определя важността на мерките за достигането на националната цел през 2020 г. (разходи за НИРД в размер от 1.5% от БВП).*

Индикаторите с влошени позиции в класацията са всички останали – сътрудничеството между университетите и индустрията в областта на НИРД, държавните поръчки на съвременни технологични поръчки, наличност на учени и инженери, заявки за патенти и защитата на интелектуалната собственост. Най-съществена е негативната промяна в класирането на заявките за патент - отстъпление със 17 позиции (от 30 на 47 място). Останалите индикатори влошават позициите си с 1 до 6 места при минимално влошаване на стойността на индекса. Тези промени водят отново до извода за запазване на състоянието от предходната година.

- **Сътрудничество „университети-индустрия“ в НИРД.** Водещи страни в световната класация по този индикатор са Швейцария, Великобритания, САЩ, Финландия и Сингапур. **България заема 117 позиция.** От страните-членки изпреварваме само Гърция (123) и Албания (138) от балканските страни. *Подобна незавидна позиция и значение на индекса доста под средното за света заострят вниманието към дейностите, реализирани до сега в тази сфера. На практика липсва сътрудничество между висшите учебни заведения и индустрията в областта на НИРД, а там където то е факт е незначително.*
- **Защита на интелектуалната собственост.** Водещи страни в световната класация по този индикатор са Финландия, Сингапур, Нова Зеландия, Швейцария и Холандия. **България заема 105 позиция,** и успява да изпревари само Румъния (114) от страните-членки. Балканските страни, които се нареждат след България са Сърбия (116) и Босна и Херцеговина (130). *Заеманата позиция недвусмислено подсказва, че защитата на интелектуалната собственост, както и мерките за борба с фалшифицирането, не са на необходимото ниво.*
- **Наличност на учени и инженери.** Водещи страни в световната класация по този индикатор са Финландия, Япония, Пуерто Рико, Швеция и САЩ. **България заема 98 позиция** и изпреварва само Латвия (110) от страните-членки, както и Македония (106) и Албания (123) от балканските страни. *По всичко личи, че наличието на учени и инженери в различните области е недостатъчно.*
- **Държавни поръчки на съвременни технологични продукти.** Водещи страни в световната класация по този индикатор са Катар, Сингапур, ОАЕ, Малайзия и Саудитска Арабия. **България заема 81 позиция** и изпреварва страни-членки като Испания (89), Литва (96), Полша (101), Словения (106), Унгария (110), Румъния (114), Италия (121), Чехия (122), Словакия (127) и Гърция (130), както и следните балкански страни – Босна и Херцеговина (94), Македония (102), Сърбия (115) и Хърватия (129). *Заеманата позиция – малко под средата на класирането показва, че държавните решения за обществени поръчки не насърчава особено технологичните иновации.*
- **Заявки за патент (на 1 млн. население).** Водещи страни в световната класация по този индикатор са Швеция, Швейцария, Финландия, Израел и Япония. **България заема 47 позиция,** но успява да изпревари само Румъния (56) от страните-членки. Балканските страни, които се нареждат след България са Босна и Херцеговина (50), Македония (59), както и Албания, Черна гора и

Сърбия разделящи 119 позиция. *Въпреки сериозното отстъпление в класирането този индикатор нарежда България на най-предна позиция в сравнение с позициите в класирането на всички индикатори, използвани за оценка на иновационната система. Броят на подадените заявления по Договора за патентно сътрудничество (на 1 млн. население) е доста концентриран. Страните, които имат на 3 заявления възлизат на 47 (тук попада и България с 3.6 заявления), над 10 заявления имат 32 страни, над 50 заявления имат 24 страни, над 100 заявления имат 16 страни, над 200 заявления имат 8 страни. На Швеция се падат максималните 311 заявления.*

Следователно, в рамките на Глобалния индекс за конкурентоспособност иновационната система на България като цяло запазва състоянието от предходната година (падане в класацията от 96 на 97 място, при запазване на стойността на индекса на равнището от 3.6) при наличието на две открояващи се противоположни изменения – подобряването на капацитета за иновации (18 позиции напред) и свиване на молбите за придобиване на патент (17 позиции назад).

Следва да се отбележи, че иновационната система е само един от факторите за оценка на конкурентоспособността на икономиките, заедно с базисните изисквания и сферите за подобряване на ефективността. Поради това някои групи индикатори, които бихме могли да наречем традиционно иновативни са включени в другите фактори. Такива са индикаторите за технологична готовност (технологично адаптиране и използване на ИКТ технологиите), образование (основно и висше) и обучение, телефонна инфраструктура. По редица от тези индикатори нашата страна заема от 20 до 40 позиция.

3. Технологична готовност

В рамките на Глобалния индекс за конкурентоспособност **технологичната готовност** на икономиките участва във формирането на фактора ефективност и е представена с помощта на две групи индикатори – **технологична адаптация** (наличие на най-нови технологии, усвояване на най-новите технологии от фирмите, както и ПЧИ и трансфер на технологии) и **използване на ИКТ** (интернет потребители, международен интернет трафик, абонаменти за широколентов интернет, в т.ч. и мобилен, абонаменти за мобилни телефони и абонаменти за стационарни телефони). При изчисляването на стойността на индекса на тази сфера индикаторите „абонаменти за мобилни телефони” и „абонаменти за стационарни телефони” участват с тегло от 50%. Другите 50% участват в оценката на инфраструктурата. Освен това данните за първата група индикатори са резултат от социологически проучвания, а за използването на ИКТ – твърда статистика.

Индикатори за оценка на технологичната готовност

	2012-2013		2011-2012	
	Позиция	Стойност на индекса	Позиция	Стойност на индекса
Технологична готовност	52	4.30	50	4.11
А. Технологична адаптация	111	4.2	115	4.1
Наличие на най-нови технологии	98	4.5	106	4.4
Усвояване на най-новите технологии от фирмите	125	4.0	127	3.9
ПЧИ и трансфер на технологии	106	4.1	105	4.1
Б. Използване на ИКТ	41	4.4	35	4.1
Интернет потребители, %	54	51.0	51	46.2
Абонаменти за широколентов интернет, на 100 души	39	15.5	40	14.7
Международен интернет трафик, kb/s на потребител	25	65.8	46	12.9
Абонаменти за мобилен широколентов интернет, на 100 души	58	14.5		
Абонаменти за мобилни телефони, на 100 души	22	140.68	20	141.2
Абонаменти за стационарни телефонни линии, на 100 души	39	31.03	41	29.4

В класацията по технологична готовност нашата страна преминава с две позиции назад (от 50-то на 52-ро място, но при подобряване на стойността на индекса от 4.1 на 4.2.) Това показва, че въпреки отстъплението,

направеното в тази сфера дава положителни резултати, но все още темповете са бавни. Отделните индикатори заемат между 25 и 125 позиция.

По **технологична адаптация** нашата страна се придвижва с 4 позиции напред (от 115 на 111 място, при подобряване на индекса от 4.1 на 4.2). Индикаторите от тази група заемат незавидни позиции в опашката на световните класации, въпреки запазване или подобряване стойността на техните индекси спрямо предходната година. И така, по *наличие на най-нови технологии* България преминава напред с 8 позиции (от 106 на 98 място, при подобряване на индекса от 4.4 на 4.5). Това е индикаторът, по който нашата страна се представя най-добре. Преминаваме с две позиции напред и по *усвояване на най-новите технологии от фирмите* (от 127 на 125 място, при подобряване на индекса от 3.9 на 4.0), но това остава най-лошата позиция, която нашата страна заема по който и да е от индикаторите за технологична адаптация. Отстъпление с една позиция (от 105 на 106 място, при запазване на стойността на индекса) се констатира при *ПЧИ и трансфер на технологии*. По всичко личи, че технологичната адаптация на нашата страна върви трудно, въпреки ускореното навлизане на съвременните технологии.

- ***Наличие на най-нови технологии.*** Водещите позиции в световната класация по този индикатор принадлежат на Швеция, Швейцария, Финландия, Холандия и Норвегия. **България заема 98 позиция** и изпреварва Румъния от страните-членки, както и балкански страни като Албания (106) и Сърбия (127). *За този индикатор е характерна високата средна стойност на индекса (5.0), при достигната максимална стойност от 6.7 за Швеция. Стойността на индекса за България е под средната стойност (4.5) и в комбинация с незадоволителната позиция води до извода за скромно присъствие на най-новите технологии в страната.*
- ***Усвояване на най-новите технологии от фирмите.*** Водещите позиции по този индикатор се заемат от Швеция, Исландия, Швейцария, Япония и Израел. **България заема незавидната 125**

позиция и естествено е последна между страните-членки. От балканските страни изпреварваме единствено Македония (133) и Сърбия (142). *За този индикатор също е характерна високата средна стойност на индекса (4.8), при достигната максимална стойност от 6.3 отново за Швеция. Стойността на индекса за България е под средната стойност (4.0) и в комбинация с незадоволителната позиция показва, че усвояването на новите технологии от българския бизнес е изключително сериозен проблем. То в голяма степен отсъства и по никакъв начин не може да се сравни с почти агресивното усвояване на технологиите в близо половината страни, обхванати в проучването.*

- **ПЧИ (преки чуждестранни инвестиции) и трансфер на технологии.** *Водещите позиции в света по този индикатор се заемат от Ирландия, Катар, Панама, Сингапур и Коста Рика. България заема 106 позиция и от страните-членки изпреварва Словения (113), Гърция (116) и Италия (122), а от балканските страни – Македония (107) и Сърбия (123). Заеманата задна позиция от нашата страна по този индикатор, както и ниското равнище на стойността на индекса показват, че структурата на преките чуждестранни инвестиции не позволява те да бъдат определени като основен източник на нови технологии. Както е известно все още голяма част от тях се свързва с покупката на недвижими имоти.*

По използване на ИКТ нашата страна отстъпва с 6 позиции в световната класация (от 35 на 41, при значително подобряване на индекса от 4.1 на 4.4). Независимо от това заеманите позиции са едни от най-добрите. В тази група без съмнение трябва да се открие *международния интернет трафик*, в класацията на който нашата страна преминава с 21 места напред (от 46 на 25 място, при подобряване стойността на индикатора от 12.6 на 65.8 kb/s на потребител). За останалите индикатори промените не са така изразени и като цяло показват известна стабилизация на състоянието По *интернет потребители* преминаваме с 4 позиции назад (от 51 на 54 място, при повишаване процента на потребителите от 46 на 51), по *абонаменти за широколентов интернет* преминаваме с 1 позиция напред (от 40 на 39 място, при повишаване на абонатите от 14.7 на 15.5 на 100 души), по *абонаменти за мобилни телефони* отстъпваме с 2 позиции (от 20 на 22

място, при незначително влошаване стойността на индикатора от 141.2 на 140.7 абонамента на 100 души), по абонаменти на стационарни телефонни линии преминаваме с 2 позиции напред (от 41 на 39 място, при подобряване стойността на индикатора от 29.4 на 31.3 абонамента на 100 души). По абонаменти за мобилен широколенгов интернет не може да бъде направено сравнение поради липса на информация за предходната година.

- **Абонаменти за мобилни телефони.** Водещите позиции в световната класация по този индикатор принадлежат на Хонг Конг, Панама, Саудитска Арабия, Черна гора и Русия. **България заема 22 позиция** и изпреварва по-голямата част от страните –членки. Единствено Финландия (8), Австрия (11), Италия (12), Литва (13) и Люксембург (16) са пред нас в класацията. След нас в класирането са и болшинството от балканските страни – Сърбия (38), Хърватия (52), Македония (59), Албания (92), Турция (98) и Босна и Херцеговина (104). *Това е индикаторът, по който в сферата на технологичната готовност нашата страна заема най-предни позиции. Максималната стойност на индикатора възлиза на 210 абонамента на 100 души (Хонг Конг) и показва, че в Хонг Конг всеки ползва по 2 мобилни телефона, докато у нас приблизително по 1.5 телефона. Броят на страните, в които всеки използва повече от 1 мобилен телефон възлизат на 84.*
- **Международен интернет трафик.** Водещите места в класацията по този индикатор принадлежат на Хонг Конг, Сингапур, Исландия, Швеция и Швейцария. България се представя много добре и по този индикатор като **заема 25 позиция**. Независимо от това 15 от страните-членки ни изпреварват, а ние от своя страна сме пред Испания (26), Италия (27), Литва (28), Кипър (30), МАЛТА (32), Латвия (35), Полша (37), Гърция (49), Естония (51), Словакия (76) и Унгария (77). И по този индикатор изпреварваме по-голямата част от балканските страни – Турция (41), Черна гора (45), Хърватия (59), Албания (62), Македония (65) и Босна и Херцеговина (66). *Както личи, независимо от доброто класиране, в рамките на ЕС27 нашата страна заема „златната среда”, а повечето от страните-членки заемат водещи позиции в класацията. Съгласно стойността на индикатора за 58 страни международният интернет трафик е над 20 kb/s на потребител, в 31 страни (между които и България) трафикът е над 50 kb/s на потребител имат, в 14 страни трафикът е над 100 kb/s на потребител, в 4 страни трафикът е*

над 200 kb/s на потребител, а максималната му стойност възлиза на 965 kb/s на потребител (Хонг Конг). По всичко личи, че независимо от доброто класиране, изоставането спрямо най-добрите страни в света е значително.

- **Абонаменти за широколенгов интернет.** Водещите страни в класацията по този индикатор са Хонг Конг, Швейцария, Холандия, Дания и Корея. България заема престижното **39 място**. От страните-членки изпреварваме Румъния (40), Полша (42) и Словакия (44) и повечето балкански страни – Македония (46), Босна и Херцеговина (51), Сърбия (53), Турция (57), Черна гора (64) и Албания (77). Отново болшинството от страните-членки са пред нас в класирането, но изоставането от най-добрите в света е значително по-малко. Над 10 абонамента на 100 души се падат в 57 страни, над 15 абонамента има в 40 страни (между които и България), над 30 абонамента има в 15 страни. Максималната стойност на този индикатор възлиза на 42.6 абонамента на 100 души (Хонг Конг).
- **Абонамент за стационарни телефонни линии.** Водещите страни в класацията по този индикатор са Тайван (Китай), Германия, Хонг Конг, Корея и Швейцария. България заема **39 позиция** и успява да изпревари голяма част от страните-членки – Унгария (42), Латвия (52), Литва (56), Чехия (60), Финландия (65), Словакия (69) и Полша (72), както и балканските страни като Черна гора (46), Босна и Херцеговина (48), Турция (63), Македония (66) и Албания (91). И по този индикатор България успява да изпревари значителен брой от страните-членки и изоставането от най-добрите в класацията не е толкова голямо. Над 10 стационарни телефонни линии (на 100 души) има в 93 страни от света, над 20 в 66 страни, над 30 в 41 страни (тук попада и България), над 40 в 29 страни, над 50 в 12 страни и над 60 във водещите 5 страни. Максималната стойност на индикатора от 72.7 броя стационарни телефонни линии на 100 души е в Тайван (Китай).
- **Интернет потребители.** Водещите страни в класацията по този индикатор са Исландия, Норвегия, Холандия, Швеция и Люксембург. България заема **54 позиция** и от страните-членки успява да изпревари само Румъния (64), а от балканските страни Албания (57), Сърбия (67), Турция (69) и Черна гора (72). Ясно е, че между страните-членки България заема предпоследното място, но все пак изоставането в сравнение с водещите страни в света не е толкова голямо. Така в 97 страни от света над 20% от населението ползва интернет, в 72 страни – над 40%, в 56 страни (тук попада и България) – над 50%, в 34 страни – над 70%, в 14

страни – над 80% и във водещите 6 страни – над 90%. Максималната стойност на индикатора възлиза на 95% (Исландия).

- ***Абонаменти на мобилен широколентов интернет.*** Водещите страни в класацията по този индикатор са Сингапур, Корея, Япония, Швеция и Финландия. България заема 58 позиция и от страните-членки изпреварва само Румъния (60) и Унгария (61), а от балканските страни Босна и Херцеговина (70), Албания (72), Турция (73) и Хърватия (76). *Независимо от сравнително добрата позиция, която заема България в световната класация по този индикатор, резултатите от анализа са малко по-различни. Защото пред нас са почти всички страни-членки и повечето от балканските страни. Освен това в сравнение с най-добрите в света изоставането не е никак малко. Над 10 абоната на мобилен широколентов интернет на 100 души има в 67 страни от света (тук попада България), над 20 - в 48 страни, над 40 – в 26 страни, над 60 – в 11 страни, над 80 във водещите 6 страни. Максималната стойност на индикатора възлиза на 111 абоната на 100 души (Сингапур).*

От всичко казано може да се направи извод, **че иновационната система на нашата страна се развива, бележи положителни изменения и нейната оценка не бива да се обвързва единствено с подиндекса на Глобалния индекс за конкурентоспособност.** Съществуват специализирани аналитични разработки за иновационните системи на страните – Глобален иновационен индекс и Класацията на иновационния съюз, в които тенденциите на положителните изменения на нашата иновационна система са открити по-ясно.

В заключение следва да се отбележи, че резултатите от подобни класации не бива да се абсолютизират и да се правят генерални изводи. Те са в известна степен условни, и като цяло насочват вниманието на политиците и бизнеса към състоянието на конкретни сфери на икономиката и необходимостта от предприемането на мерки за тяхното подобряване. Така от приложение 1 става ясно, че постигнатите стойности за индикаторите в сферата на съвършенството на бизнеса, иновациите и технологичната

готовност, за които източник на информация са социологически проучвания, са по-ниски от най-добрите постижения с 30-50%, а индикаторите, за които е налице статистическа информация са по-ниски от най-добрите постижения в света от 1.5 пъти (абонаменти за мобилни телефони) до 86.4 пъти (брой заявки за получаване на патент). Като се има предвид, че и за трите сфери в Доклада за глобалната конкурентоспособност 2012-2013 г. се наблюдава подобряване на стойността на съответните индекси **може да се заключи, че България се нуждае от ускоряване на дейностите в иновационната система.** Това ще доведе до по-високи стойности на индикаторите и по-предни позиции на нашата страна в световните класации. Също така ще повлияе върху подобряването на конкурентоспособността на българската икономика и върху процеса на прехода към иновативна икономика.

Забележка

За допълнителна информация и въпроси можете да се обръщате към г-н Стефан Узунов, държавен експерт в отдел „Иновации и предприемачество“, към дирекция „Инвестиции, иновации и предприемачество“

Тел. 02 940 7249, електронна поща s.uzunov@mee.government.bg

Сравнителна таблица за състоянието на индикаторите от сферата на бизнеса, иновациите и технологичната готовност през 2012-2013 г.

	Мярка	Най-добро постижение за индекса в света	Стойност на индекса за България	Степен на изоставане, % / пъти	
Съвършенство на бизнеса					
Конкурентни предимства	1 - 7	Швейцария	6.4	3.2	50.0
Съвършенство на производствените процеси	1 - 7	Япония	6.6	3.4	48.5
Желание за делегиране на права	1 - 7	Дания	6.2	3.3	46.8
Широчина на веригата на стойността	1 - 7	Германия	6.1	3.4	44.3
Приложение на маркетинга	1 - 7	Великобритания	6.2	3.5	43.5
Професионално управление	1 - 7	Нова Зеландия	6.3	3.7	41.3
Развитие на клъстерите	1 - 7	Тайван (Китай)	5.5	3.4	38.2
Контрол на международните продажби	1 - 7	Япония	5.6	3.7	33.9
Количество на местните доставчици	1 - 7	Япония	6.2	4.3	30.6
Качеството на местните доставчици	1 - 7	Швейцария	6.2	4.3	30.6
Иновационна сфера					
Защита на интелектуалната собственост	1 - 7	Финландия	6.3	3.0	52.4
Разходи на фирмите за НИРД	1 - 7	Швейцария	5.9	2.9	50.8
Сътрудничество „университети-индустрия” в НИРД	1 - 7	Швейцария	5.9	3.0	49.2
Капацитет за иновации	1 - 7	Япония	5.9	3.2	45.8
Качеството на научно-изследователските институции	1 - 7	Израел	6.3	3.5	44.4
Наличност на учени и инженери	1 - 7	Финландия	6.2	3.6	41.9
Държавни поръчки на съвременни технологични продукти	1 - 7	Катар	5.8	3.4	41.4
Заявки за получаване на патент	Брой на 1 млн. души	Швеция	311.0	3.6	86.4 пъти
Технологична готовност					
А. Технологична адаптация					
Усвояване на най-новите технологии от фирмите	1 - 7	Швеция	6.3	4.0	36.5
ПЧИ и трансфер на технологии	1 - 7	Ирландия	6.4	4.1	35.9
Наличие на най-нови технологии	1 - 7	Швеция	6.7	4.5	32.8
Б. Използване на ИКТ					
Международен интернет трафик	kb/s на потребител	Хонг Конг	964.6	65.8	14.7 пъти
Абонаменти за мобилен широколентов интернет	Брой на 100 души	Сингапур	110.9	14.5	7.6 пъти
Абонаменти за широколентов интернет	Брой на 100 души	Хонг Конг	42.6	15.5	2.7 пъти
Абонаменти за стационарни телефонни линии	Брой на 100 души	Тайван (Китай)	72.7	31.0	2.3 пъти
Интернет потребители	%	Исландия	95.0	51.0	1.9 пъти
Абонаменти за мобилни телефони	Брой на 100 души	Хонг Конг	209.6	140.7	1.5 пъти